

GONDOLATOK A HELYSZÍNI KIHALLGATÁSRÓL A BIZONYÍTÁSI ELJÁRÁSOK TÜKRÉBEN

*„A nyomozás, kedves barátom, majdnem művészet.
Kicsit matematika, kicsit sakkozás is. Türelemjáték.”*
(Berkesi András)

1. Bevezető gondolatok

Bármely kérdést is elemzünk, annak vizsgálata több szempontból is elképzelhető; nincs ez másképp a fentiekben említett helyszíni kihallgatás¹ és a bizonyítási eljárások² témaköre esetén sem. Leg kénzenfekvőbb vizsgálati felosztások egyike lehet, az élet (gyakorlat), a jog (büntető eljárásjog, jogtudomány) esetleg a tudományos szakmai ismeret (kriminalisztika³) alapján felépített elemzés. Pontosan ez az az ok, amiért célszerűnek tartom az első gondolatok között konkretizálni, hogy az alábbiakban bemutatott vizsgálat kriminalisztikai szempontrendszerű. Ugyanakkor, ha kriminalisztikáról beszélünk, bizonyos témaköröknél – ilyennek tartom a fentiekben említett kérdéskört is – célszerű, talán megkerülhetetlen az eljárásjog érintőleges ismertetése, és a gyakorlat bemutatása, éppen ezért a tanulmány a kriminalisztika – büntető eljárásjog – nyomozati utasítás⁴ hármastengelye köré csoportosul. Az előzőekben már említett hármastagolásnak meglátásomban maga a nyomozás⁵ ad keretet ezért célszerű magát a nyomozást is bemutatni.

A nyomozást – a fenti felsorolás elemei közül - minden szakterület definiálja, a saját szabályrendszere és vizsgálati módja alapján. Megkülönböztetjük a nyomozás alaki fogalmát, ismeretelméleti megközelítését és informatikai szemléletű fogalmát.⁶ Amellett a tény mellett sem szabad elmennünk, hogy még maguknak a kriminalistáknak is mást jelent a kriminalisztika.⁷ Meglátásomban - kriminalisztikai szempontból - a nyomozás eljárási szabályok, valamint kriminalisztikai tételek alapján lefolytatott olyan tervszerű, komplex és kreatív cselekménysorozat, amely által a múlt releváns történései

¹ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 12.§

² A szemle, a helyszíni kihallgatás, a bizonyítási kísérlet, a felismerésre bemutatás, a szembesítés, a szakértő párhuzamos meghallgatása.

³ Viski László: I fejezet, A kriminalisztika fogalma, tárgya és rendszere. In: Garamvölgyi Vilmos (főszerkesztő): Kriminalisztika; Belügyminisztérium tanulmányi és módszertani osztálya, Budapest, 1961. 8 oldal

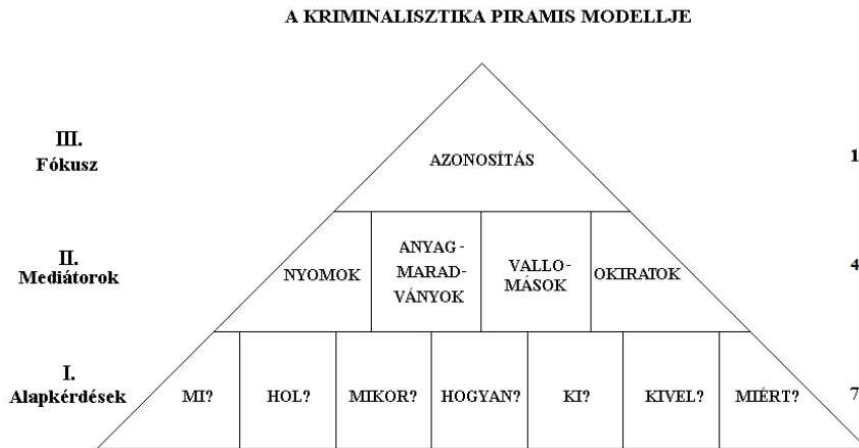
⁴ A belügyminiszter irányítása alá tartozó nyomozó hatóságok nyomozásának részletes szabályairól és a nyomozási cselekmények jegyzőkönyv helyett más módon való rögzítésének szabályairól 23/2003. (VI. 24.) BM-IM együttes rendelet

⁵ Lakatos János: Kriminalisztika I. A kriminalisztika egyes elméleti kérdései. RTF Budapest, 2012. 97. o.

⁶ Fantoly Zsanett – Budaházi Árpád: Büntetőeljárásjog II. NKE RTK Budapest 2015. 14 o.

⁷ Angyal Miklós szerint a kriminalisztika: jogi célok érdekében, jogi keretek között megvalósuló tudományos megismerés. Vö. Angyal Miklós: A kriminalisztikai megismerés, avagy a kriminalisztika megismerése In: Fenyvesi Csaba – Herke Csongor (szerk.): A munkát nem lehet eltitkolni, Tiszteletkötet Tremmel Flórián professor emeritus 75. születésnapjára Pécs, 2016. 10. o.

megismerhetők.⁸ Amennyiben kriminalisztikai szempontból közelítjük meg a nyomozást, akkor annak hármas tagolása jól tetten érhető a kriminalisztika piramis modelljében, más egyéb szempontok mellett. A témakör szempontjából a piramis alsó lépcsőfokán elhelyezkedő alapkérdések (7) a jogszabályi keretek közötti adatszerző tevékenység dominanciáját hivatottak bemutatni, a mediátorok (4) a bizonyítási folyamat és lehetőségek problémakörét ölelik fel⁹ szemléletes módon, míg a nyomozás célja végsősoron mégiscsak az azonosítás(1).

A kriminalisztika piramismodellje.¹⁰

Mindenképpen érdekességként említhető, hogy a mediátorok közül három mediátor tartozik a tárgyi bizonyítás köréhez, és csupán a vallomások címszó alatt összefoglalt

⁸ A definíció egyes elemei:

- (1) Eljárási szabályok: az adott nyomozásra, nyomozati cselekményre vonatkozó büntetőeljárás és egyéb (eljárás) szabályok, amelyek garantálják a nyomozás célhoz kötöttségét és eredményeinek későbbi felhasználhatóságát is.
- (2) Kriminalisztikai tételek: elméletek, valamint módszertani protokollok, ajánlások, amelyek (pl. a nyomelmélet, a felismerésre bemutatás krimináltaktikája, tanú típusok és kihallgatási módszerek összefüggései, stb) adják a nyomozás elméleti háttérét és szakmai megalapozottságát. (3) Tervszerűség: az elérendő cél (azaz a múlt releváns történéseinek megismerése, az ügy felderítése) érdekében, a rendelkezésre álló idő, az azonosított személyi, technikai és egyéb források és az (1) és (2) kritériumok figyelembe vételével cselekvési program kerül összeállításra.
- (4) Komplexitás: a társadalom- és a természettudományok eredményeinek a nyomozásban való szerepére, a mérlegelendő szempontok és alternatívák sokszínűségére, valamint a szükségszerűen előforduló döntéshozatali folyamatok összetettségére utal.
- (5) Kreativitás: a nyomozás intellektuális jellegét hivatott megjeleníteni a definícióban. A kreativitás (divergens gondolkodás) lehetővé teszi egy probléma több oldalról való megközelítését, egymástól függetlennek látszó elemek (adatok, információk) összekapcsolását.
- (6) Cselekménysorozat: aktív és tudatos cselekvések egymásra épültsége, összefüggése.
- (7) A múlt releváns történései: a tényeken alapuló történeti rekonstrukció azon termékei, momentumai, amelyek az adott ügy szempontjából jelentőséggel bírnak.
- (8) Megismerés: alapvetően a nyomozás ismeretelméleti megközelítésére utal. Szűkebb értelmezésben a kriminalisztika (később tárgyalandó) 7 alapkérdésére történő választást jelent.

⁹ Viski László: I fejezet, A kriminalisztika fogalma, tárgya és rendszere. In: Garamvölgyi Vilmos (főszerk.): Kriminalisztika. Belügyminisztérium tanulmányi és módszertani osztálya. Budapest, 1961. 13 o.

¹⁰ Fenyesi Csaba: A kriminalisztika tendenciái. Dialóg Campus Kiadó. Budapest-Pécs, 2014. 104. o.

intézkedések a személyi bizonyításhoz.¹¹ A tanulmány szempontjából központi témakörként kezelt helyszíni kihallgatás a piramis ezen apró szeletéhez tartozik, annak apró szelete.

2. A helyszíni kihallgatásról általánosságban

A helyszíni kihallgatás jogi természete, valamint kriminalisztikai jelentősége mondhatni a kriminalisztikai kutatók egyik legvitatottabb témája – ahogy azt az általam korábban leírtak is tükrözik. Egyes kriminalisták szerint a bizonyítási kísérlet egy változatának tekintették a helyszíni kihallgatást, mások önálló, szuverén eljárási cselekményként értékelték. A külföldi irodalomban gyakran rekonstrukciónak nevezik a hatóságok, különös figyelmet fordítva a nyilatkozatétel helyszínén történő ellenőrzésére és a cselekmény újrarájátszására.¹² Hazánkban mára már könnyebben definiálható ez a komplex bizonyítási eljárás, több eljárási cselekmény jegyeit hordozza magán.¹³

- A büntető eljárási szabályok alapján¹⁴ „A bíróság, az ügyész vagy a nyomozó hatóság a helyszínen hallgatja ki a terheltet és a tanút, ha az addigi kihallgatás után is szükséges, hogy a bűncselekmény helyszínén nyilatkozzék, és mutassa meg az elkövetés helyét, a bűncselekménnyel összefüggő más helyet, tárgyi bizonyítási eszközt vagy a cselekmény lefolyását. (2) A helyszíni kihallgatás előtt a terheltet, illetőleg a tanút ki kell hallgatni arról, hogy a kérdéses helyet, cselekményt vagy tárgyi bizonyítási eszközt milyen körülmények között észlelte, és miről ismerné fel.”
- Lakatos János kriminalisztikai fogalma szerint a helyszíni kihallgatás az a krimináltaktikai módszer, amelynek keretében az előzetesen már kihallgatott személy a vizsgált eseménnyel összefüggő helyeket, tárgyi bizonyítási eszközök hollétét mutatja meg, helyszíneket, helyzeteket rekonstruál, cselekményeket szemléletesen mutat be, és közben vallomást is tesz annak érdekében, hogy az ügy felderítéséhez, megítéléséhez szükséges tények pontosan megismerhetők legyenek.¹⁵
- A Nyomozati utasítás¹⁶ (továbbiakban: Nyor) 36. §-a szerint: „A helyszíni kihallgatás az útvonalak, helyek megmutatására, a gyanúsított, a sértett vagy a tanú vallomásának a helyszínen történő ellenőrzésére, bizonyítási eszközök beszerzésére, a bűncselekmény végrehajtásának vagy a vallomásban szereplő események más elemeinek szemléltetésére irányulhat.”

A kriminalisztikai definíció helyesen mutat rá a helyszíni kihallgatás előfeltételére, lefolytatására és céljára. Amíg az eljárásjog a módszer lényegét ragadja meg és a kezdeményezésre jogosultak körét, (miszerint a helyszíni kihallgatás a bíróság, az ügyész vagy a nyomozó hatóság által irányított bizonyítási eljárás, melynek célja az elkövetés helyének vagy a bűncselekménnyel összefüggésben lévő más helynek, tárgyi bizonyítási

¹¹ Az adatforrásokat többféle csoportosítást is ismerjük, jelen tanulmányban a leginkább elterjedt és ismert hármas felosztást használunk, amely szerint az adatforrások csoportjai: személyi adatforrások (sértett, tanú, gyanúsított); tárgyi adatforrások (tárgyi bizonyítási eszközök, okiratok); és a kettő közötti átmenetet képezően a szakvélemény.

¹² Fenyvesi Csaba – Tremmel Flórián: Kriminalisztikai tankönyv és atlasz. Dialóg Campusz. Budapest-Pécs, 1998. 193. o.

¹³ Fantoly Zsanett – Budaházi Árpád: Büntető eljárásjog I. NKE, Budapest, 2015. 194. o.

¹⁴ Be. 120. § (1) bek.

¹⁵ Lakatos János (szerk.): Krimináltaktika II. Rejtjel Kiadó. Budapest, 2005. 98. o.

eszköznek vagy cselekménynek a bemutatása) addig a nyomozási rendelet az idézett taktikai megfogalmazáshoz hasonlóan figyelmet szentel a változatokra és a fő célokra.¹⁷

A bemutatott fogalmak első ránézésre ugyanazt sugallják, azonban a különböző fogalmakban más-más fogalmi elemek kerülnek előtérbe. Lakatos kriminalisztikai megközelítése utal a helyszíni kihallgatás előfeltételére („előzetesen már kihallgatott”), kitér arra, hogy mire irányul („*helyeket, tárgyi bizonyítási eszközök hollétét mutatja meg*”), a rekonstrukciót és a szemléletességet is említi, továbbá a célzatot is felvázolja („*tények pontosan megismerhetők legyenek*”). Nem említi – a Nyor-ral ellentétben – a vallomások helyszínen történő ellenőrzését, mint esetleges célzatot azonban a rekonstrukció ezt magában foglalja. Viszont a Nyor. szövege nem tartalmazza a „rekonstrukció” szót, ami álláspontom szerint leginkább jellemzi a helyszíni kihallgatást. Mivel Lakatos megközelítése krimináltaktikai fogalom, így érthető, hogy a helyszíni kihallgatást foganatosító alanyokat nem tünteti fel, azonban ezt a Be. természetesen szerepelteti („*a bíróság, az ügyész vagy a nyomozó hatóság hallgatja ki...*”).

A Be. továbbá említi azt is, hogy fontos nyilatkoztatni a vallomástevőt, hogy a „*cselekményt vagy tárgyi bizonyítási eszközt milyen körülmények között észlelte, és miről ismerné fel.*” A szemléletességre viszont nem tér ki. Elmondható, hogy a három meghatározás közös pontja a helyek és/vagy tárgyi bizonyítási eszközök megmutatása. Lakatos megfogalmazása felöleli mind a Be, mind a Nyor. fogalmi elemeit, így ezt tekinthetjük a helyszíni kihallgatás leg optimálisabb megfogalmazásának. A helyszíni kihallgatást a szakirodalom egységesen a személyi adatforrásokhoz, így a személyi bizonyításhoz csatolja. Teszi ezt mindazért mert maga az eljárás alanya ennél az eljárási cselekménynél valóban csak akkor vesz részt és csak akkor segíti azt amennyiben ezt vállalja, továbbá azért mert ezekben az esetekben jellemzően olyan információkhoz jutunk, melyet csak az a személy tud aki a cselekménynél jelen volt, vagy aki azt elkövette. Magának az eljáráson résztvevőnek a tevékenységét minimálisan három részre tudjuk kategorizálni,

- *„ha a helyszíni kihallgatás alanya bűncselekménnyel összefüggő helyekre, helyszínrészekre hívja fel a nyomozóhatóság figyelmét, ez megmutatással történik*
- *amikor egy bizonyos szituációt, helyzetet kell újra kialakítani, azt rekonstruálják, azaz a már egyszer megtörténtet az eredetihez hasonlóan igyekeznek helyreállítani*
- *valamely művelet, cselekmény időben való illusztrálását, demonstrálását a szemléletes bemutatás kifejezéssel tudjuk a leghívebben megfogalmazni.”*¹⁸

A változatok alapján történő kategorizálás alapján az is jól látható hogy valóban valamennyi változatnál a személy az, aki azokat irányítja. Azonban, felmerül az a gondolat, hogy a vallomást tevő személy, aki az emlékképei alapján mondja el a történetet, miután részt vesz és ténylegesen bemutatja a történetet létrehoz-e egy új adatot? Ez az adat – komplex módon értékelve – még mindig egy személyi adat(a későbbiekben esetleg bizonyíték), vagy esetleg egy módosult kombinált adatforrás is lehet? Természetesen csupán akkor, amikor a tárgyiasult visszatükröződés teljes mértékben alátámasztja a verbalitást.

¹⁷ Lakatos János: i.m. 98. o.

¹⁸ Lakatos János (szerk.): i.m. 38 o.

3. A helyszíni kihallgatás elhatárolása, más eljárási cselekményektől

3.1. A helyszíni kihallgatás és a helyszíni szemle elhatárolása

A helyszíni szemle rendszerint a nyomozási szakasz kezdetén kerül végrehajtásra, gyakran maga a nyomozás megindításának az alapja. A helyszínről való tudomásszerzést követő késedelem nélküli válasz a bűntény helyszínén történetekre. A helyszíni kihallgatás kezdő momentumként való alkalmazása gyakorlatilag kizárt, mert a vallomástévő előzetes kihallgatása szükséges, illetve tartalmilag is nehezen elképzelhető.

Egyes álláspontok szerint, bizonyos esetekben, amikor a járőr a helyszínen, a szemlét megelőzően megkéri a sértettet, hogy mutassa meg a történeteket ez is tekinthető egyfajta helyszíni kihallgatásnak. Ezzel az állásponttal azonban sem tartalmi, sem pedig formai szempontból nem tudok azonosulni, álláspontom szerint ez egy hibás megállapítás, mivel ez a cselekmény az adatgyűjtés egyfajta formai és tartalmi megjelenése. A két eljárási cselekmény végrehajtásának módja is nagy különbözőségeket mutat, illetve végrehajtásának dinamikája is eltérő. A helyszíni szemle során törekedni kell a gyors, ugyanakkor alapos munkára annak érdekében, hogy minél több értékelhető nyomot és elváltozást rögzítsenek a szemlebizottság tagjai, ezzel is segítve a forrányomos tevékenységet. Az idő múlásával párhuzamosan a nyomok és elváltozások könnyen megsemmisülhetnek, és bizonyos rögzítési módokra már nincs reális esély. A helyszíni kihallgatás esetében az időtényező nem domináns, sokkal inkább jelentőséggel bír az önálló saját ritmusú bemutatás. Nem szükséges a kapkodás, célszerű, ha minden a vallomástévő által választott ütemben folyik, ezzel elegendő időt adva számára a kibontakozáshoz.¹⁹

A helyszíni szemle egy objektív, minden részletre kiterjedő vizsgálatot foglal magában, amely során a helyszínen visszatükröződő nyomok, anyagmaradványok alapján a gondolati rekonstrukció segítségével megkíséreljük felidézni – gondolatilag – a történeteket. A helyszínen megtörtént egész eseménysor releváns elemeit rögzítjük, úgynevezett tényrögzítést végzünk. A helyszíni kihallgatás ugyanakkor a „torta egy szeletével”, a helyszín egy adott mozzanatával, egy eseménysor kulcsfontosságú cselekmény együttesével foglalkozik. Ebben az esetben már nem kíséreljük meg a gondolati rekonstrukciót, sokkal inkább az emlékképek visszatükröződését kívánjuk rekonstruálni, ellenőrizni. A helyszíni szemle alkalmazása egy rendőrszakmai döntés, amely során megállapítjuk, hogy szükséges-e annak lefolytatása, ebben az esetben nincs szükség külső személy aktív részvételére. Ezzel szemben a helyszíni kihallgatásnak ismeretes két előfeltétele, melyek egyike eljárási feltételként – ezen felül logikailag is indokolt(!) – a személy előzetes, kihallgatása, mely kihallgatás a helyszíni kihallgatás tárgyköre köré kerül felépítésre, illetve a másik feltétel az eljárás alanyának aktív kezdeményező részvétele. Ez az aktív részvétel egy irányító folyamatként jelenik meg, amely során a hatóság tagja, „alárendelt” szerepet tölt be.

Az eljárási cselekmények helyszíne is erősen különböző a két eljárási cselekménynél. A szemle során a helyszín még a hatóság által érintetlen, csak a bűncselekmény során bekövetkezett változásokat tükrözi. A helyszíni kihallgatás már egy „megbolygatott hangyaboly”, ami hordozza a nyomozó hatóság tudatos beavatkozását.²⁰

¹⁹ Tremmel Flórián – Fenyvesi Csaba (szerk.): i.m. 175. o.

²⁰ Lakatos János (szerk.): i.m. 105. o.

3.2. A helyszíni kihallgatás és a felismerésre bemutatás

A két eljárás módjait tekintve kifejezetten hasonló. Időbelisége is azonos jegyeket hordoz magán, amennyiben tanúk viszonylatában gondolkodunk, ez azonban gyanúsított esetén eltérő, mivel ebben az esetben a felismerésre bemutatás - már csak logikailag is - minden esetben megelőzi a helyszíni kihallgatást. A helyszíni kihallgatás tárgya lehet helyszín vagy helyszínrészlet megmutatása, ami hasonlóságot mutat a felismerésre bemutatással. Mindkét esetben a felismerő feladata az objektum vagy helyszín azonosítása, azonban a felismerésre bemutatásnak ez a meghatározott célja, míg a helyszíni kihallgatásnak csak egy mozzanata.²¹

A rekonstrukciós folyamat személyi jellegű lefolyása ugyanakkor nagyfokú hasonlóságot mutat, hiszen az emlékképek, emlék nyomok alapján történő felidézésnek mindkét esetben nagy szerepe van. A két eljárási cselekmény végrehajtása között nehezen vonható párhuzam, mindaddig, amíg a helyszíni kihallgatás a fentiekben már említett dinamikus módon zajlik, addig a felismerésre bemutatás egy nagyon szigorú hatósági kontrol alatt kerül végrehajtásra, az eljáró hatóság képviselőjének célszerűségi elvei alapján. A szabályozók pontos alkalmazása időnként már annyira görcsös, merev közeget teremt, hogy majdhogynem gátolja a felismerőt a szabad felidézési folyamatban, azonban az eljárási cselekmény, bizonyításban betöltött szerepe, és validitása miatt ez jellemzően indokolt. Tulajdonképpen a felismerésre bemutatás ritkán történik helyszínenre kiszállással,²² a helyszíni kihallgatás azonban minden alkalommal az elkövetés helyszínén kerül végrehajtásra.

A két cselekménynél az irányító hatás tekintetében szögesen ellentétes a gyakorlat, hiszen a felismerő személy önállóan csupán ritka és speciális esetekben tud megnyilvánulni a felismerésre bemutatásnál, ellentétben a helyszíni kihallgatással. A fentiekben megfogalmazott gondolatokon felül elmondhatjuk, hogy valamennyi cselekménynél elmondhatjuk, hogy a fentiekben felsoroltakon felül eltérő az előkészítésük, a taktikájuk, valamint nem utolsó sorban a jogi szabályozásuk.

3.3. A helyszíni kihallgatás és a bizonyítási kísérlet

E két bizonyítási eljárás kifejezetten sok hasonlósággal rendelkezik, illetve gyakran előfordul, hogy a bizonyítási kísérlet egyes részleteiben sokkal inkább hasonlít egy helyszíni kihallgatásra, illetve ennek az ellenkezője is. Alkalmazásuk időszzerűsége majdhogynem azonos jegyeket mutatna, ha ennek volna előre meghatározott koreográfiája. A legmegfoghatóbb eltérések egyike a két eljárási cselekmény között azok céljában mutatható ki. A bizonyítási kísérlet célja lehet az, hogy ellenőrizze az elmondottak alapján, hogy egy adott jelenség a meghatározott módon megtörténhetett-e, vagy pedig sem. Amennyiben egy cselekményről megállapítjuk, hogy megtörténhetett, akkor az egy valószínűségi eredmény „így is történhetett” azonban ha valamit kizárunk akkor az egy kategórikus megállapítás, „így nem történhetett.” A helyszíni kihallgatás ebben az esetben is - hasonlóan a helyszíni szemlénél említettekhez - csupán egy rész-cselekménnyel foglalkozik. Igaz célja lehet annak a megállapítása, hogy az előzetes kihallgatásban elhangzottak valóban megtörténhettek úgy, ahogyan azt a vallomástevő elmondja azonban

²¹ Lakatos János: i.m. 105-106. o.

²² Az informális felismerésre bemutatást, mint eljárási szempontból vitatott módszer, jelen tanulmány tárgyát nem képezi.

jelentősége emellett az életszerű bemutatáson, a helyszín megfelelő ismeretén illetve a szabad bemutatáson van.

Mindaddig amíg a bizonyítási kísérletnél az eljáró hatóság illetve az eljárás alá vont más – más módon viszonyul az eredményhez, gyakran más gondolati síkon és más logikával igyekeznek a valóság bemutatására, addig a helyszíni kihallgatásnál mind a hatóság tagjának mind pedig az eljárás alá vontnak azonosak a céljaik az eljárási cselekménnyel kapcsolatosan. A cselekmény jellegéből adódóan – aktív részvétel - itt már nem a tudományos tételek alapján történő bizonyítás, hanem az utóellenőrzés a cél. Ebben az esetben az eljáró azt vizsgálja a helyszínen, hogy a vallomás a valóságot tükrözi-e. A rekonstrukció előfeltételként realizálódik a bizonyítási kísérletben, a helyszíni kihallgatásnál viszont ez a végcél. Fontos arra is kitérni, hogy a bizonyítási kísérletnél helyettesíthető a vallomástevő személy, (sőt nélküle is elvégezhető a kísérlet mert nem szükséges a cselekmény lebonyolításához), de a helyszíni kihallgatásnál kulcsfontosságú a szerep(aktív részvétel). Nélküle elképzelhetetlen a helyszínen történő kihallgatás, mert az adott emlékkép csak és kizárólag a vallomástevő tudatában keletkezhet. Filmforgatásként tekintve a módszere ő a „darab főszereplője”, míg a kísérletnél csak a stáb szükséges, illetve egy „dublőr”.²³

A bizonyítási kísérlet esetén a „forgatókönyvíró” a hatóság, hiszen előre megtervezett és szervezett keretek között zajlik le a kísérlet, ahol a hatóság teremti meg és irányítja a végrehajtás körülményeit. A helyszíni kihallgatásnál a vallomástevő határozza meg a cselekmények mikéntjét, az ő elmondása alapján folyik a folyamat. Ennél az eljárási cselekménynél a hatóság tagjának a fő feladata az, hogy az ügy összes ismert adatával – ide értve az előzetes kihallgatás, helyszíni szemle, tárgyi bizonyítékok stb. adatait – felvértelve olyan kritikus szemmel figyelje a vallomástevőt, hogy észrevegye, az általa bemutatott cselekmények közül azt a cselekményt, amely az ismeretivel ellentétes, ami úgy nem történhetett meg. A bizonyítási kísérlet nem helyhez kötött cselekmény, mert amennyiben más helyszíne elő tudjuk idézni ugyanazon – relevanciával bíró – körülmények összességét akkor bárhol végrehajtható. Ezzel ellentétben a helyszíni kihallgatás csak és kizárólag az eredeti helyszínen folyhat,²⁴ mert ott érheti el célját, vagyis azt, hogy a helyszínre visszaérve az emlékképek előtörjenek.

4. Záró gondolatok

A büntetőeljárás során lefolytatott bizonyítás egyedisége folytán közel áll a hétköznapi megismeréshez, azonban különbözik az elméleti és tudományos igényű bizonyítástól, amely alapvetően az általános törvényszerűségek feltárására, nem pedig az ún. ténybizonyításra törekszik.²⁵

A helyszíni kihallgatás amennyiben megfelelően kerül végrehajtásra, bár jellegéből valóban úgy tűnik, hogy személyi adatforrás meg kell, hogy állapítsuk, hogy ezen túlmutat. A bizonyításban olyan adatokat - bizonyítékokat - szerezhetünk a megfelelően lefolytatott előzetes kihallgatások és a helyszíni kihallgatás alkalmazásával, melyek „speciálisak”. Ezek az információk abban a tekintetben speciálisak, hogy mélységében csak és kizárólag az a személy ismerheti ezeket, aki a cselekményt elkövette, vagy aki a cselekménynél jelen volt. Amennyiben ezeket az információkat a szemle vagy valamely tárgyi bizonyítékból

²³ Lakatos János: i.m. 105-106. o.

²⁴ Uo.

²⁵ Hautzinger Zoltán – Herke Csongor: Új magyar büntetőeljárás dióhéjban. Edu-Lex Bt. Pécs, 2003. 35. o.

származó adat megerősíti, akkor személyi bizonyíték tárgyi visszatükröződését tudom megállapítani. Ezekben az esetekben úgy gondolom, hogy a „speciális” személyi bizonyíték tárgyi visszatükröződése egy új kombinált bizonyítékot hoz létre.

Amennyiben gondolatmenetünk helyes úgy gondolom, hogy a helyszíni kihallgatás személyi bizonyítékként történő kategorizálását át kell gondolnunk. A bemutatásból látható, hogy ez az eljárási cselekmény bár valóban személyi jellegű, a tárgyi visszatükröződések alapján szerepe módosult, eredménye - bizonyos esetekben - megkérdőjelezhetetlen.